

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
------------------------	----------

Розділ 1

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЧНО-СЕРВІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ	9
---	----------

1.1. Генезис поняття та сутність публічно-сервісної діяльності з реалізації державної податкової політики як окремої функції держави.	9
1.2. Завдання, особливості та принципи публічно-сервісної діяльності з реалізації державної податкової політики	32
1.3. Нормативно-правове регулювання публічно-сервісної діяльності з реалізації державної податкової політики	61
Висновки до розділу 1.	69

Розділ 2

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕХАНІЗМУ ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНО-СЕРВІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ	73
--	-----------

2.1. Поняття та структура механізму здійснення публічно-сервісної діяльності з реалізації державної податкової політики.	73
2.2. Адміністративно-правовий статус Державної податкової служби України та його характеристика	86
2.3. Завдання та функції державного регулювання щодо здійснення публічно-сервісної діяльності Державною податковою службою України.	116
Висновки до розділу 2.	127

Розділ 3

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНО-СЕРВІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ	130
3.1. Сутність і види форм здійснення публічно-сервісної діяльності з реалізації державної податкової політики	130
3.2. Поняття та система методів публічно-сервісної діяльності з реалізації державної податкової політики	146
3.3. Гарантії прав учасників адміністративно-правових відносин під час здійснення публічно-сервісної діяльності з реалізації державної податкової політики	165
<i>Висновки до розділу 3</i>	182

Розділ 4

ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ЗМІСТ ОКРЕМИХ ВИДІВ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР З РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ	184
4.1. Сутність, особливості та види адміністративних процедур у діяльності Державної податкової служби України	184
4.2. Дозвільні процедури в діяльності Державної податкової служби України	201
4.3. Реєстраційні процедури в діяльності Державної податкової служби України	215
4.4. Контрольно-наглядові процедури в діяльності Державної податкової служби України	231
4.5. Інформаційні процедури в діяльності Державної податкової служби України	248
<i>Висновки до розділу 4</i>	264

Розділ 5

ПЕРСПЕКТИВИ ПОБУДОВИ НОВОЇ МОДЕЛІ ПУБЛІЧНО-СЕРВІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ	267
5.1. Зарубіжний досвід здійснення органами публічної адміністрації публічно-сервісної діяльності та можливості його використання в Україні	267

5.2. Тенденції вдосконалення публічно-сервісної діяльності Державної податкової служби України в умовах європейської інтеграції	284
5.3. Шляхи розвитку адміністративно-правового регулювання публічно-сервісної діяльності Державної податкової служби України як основа побудови нової моделі функціонування державних інституцій.	300
<i>Висновки до розділу 5.</i>	314
ВИСНОВКИ	321
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	333

ПЕРЕДМОВА

Після проголошення незалежності України минуло майже три десятиліття. Цей період був насичений численними подіями в розвитку держави. Упродовж останніх років загострилася потреба в докорінних змінах векторів її розвитку. Про це йдеться в багатьох програмних документах Президента, Уряду та міжнародних партнерів. Ключовим завданням усіх перетворень є формування економічного суверенітету, зміна застарілої системи управління економікою, що надасть можливість стати повноцінним суб'єктом європейського економічного простору. Вирішення цього питання знаходиться в площині розв'язання низки організаційних і правових проблем, зокрема тих, що пов'язані зі створенням нової моделі державної податкової політики. З цією метою було прийнято Стратегію реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки, де було визначено пріоритети формування та реалізації державної податкової політики. Як складова економічної політики держави формування нової моделі податкової політики потребує наукових підходів і вироблення відповідних правових засад, на підставі яких має здійснюватись відповідна діяльність. Зазначене актуалізує дослідження вироблення оптимальних підходів до формування оновленої моделі податкової політики на основі зміни ідеології функціонування держави та визначення пріоритетом останньої публічно-сервісний характер. Саме такий підхід дасть змогу належно реалізувати трансформаційні процеси, які відбуваються в усіх сферах суспільного розвитку та сприяють економічному зростанню нашої держави.

Вироблення оновленої державної податкової політики, що ґрунтується на публічно-сервісній ідеології, пов'язане з низкою чинників, серед яких: відсутність соціальної справедливості в питанні податків і зборів; небажання більшості підприємців легально та чесно сплачу-

вати податки; відсутність у населення усвідомлення того, що забезпечення соціальної функції держави в повному обсязі можливо лише за умови, що всі сплачують податки; відсутність культури сплати податків; необхідність удосконалення правового регулювання процедурних моментів під час адміністрування податків; подолання корупції, наявної в діяльності державних інституцій, які здійснюють адміністрування податків; існування значної кількості адміністративних бар'єрів і бюрократії у сфері адміністрування податків тощо.

Саме це актуалізує питання вироблення оновленої державної податкової політики на основі публічно-сервісної ідеології, оскільки від ефективності формування та реалізації останньої залежить економічне зростання, національна безпека та існування Української держави як незалежної та суверенної.

Донині на рівні монографічних досліджень питанням публічно-сервісної діяльності як основного напрямку державної податкової політики не приділялось достатньої уваги, особливо в контексті адміністративно-правової науки. Потреба в змістовому оновленні як теоретичних підходів, так і практичних аспектів реалізації публічно-сервісної складової податкової політики обумовлюють актуальність і вказують на необхідність вироблення власної концепції розв'язання вказаної правової проблеми, зокрема адміністративно-правового регулювання зазначеного напрямку.

Питанням, пов'язаним з публічно-сервісним характером функціонування держави, приділяли увагу такі вчені-адміністративісти, як: В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, О. М. Бандурка, О. І. Безпалова, Ю. П. Битяк, О. В. Джафарова, О. Ю. Дрозд, Т. О. Коломоєць, А. Т. Комзюк, О. В. Кузьменко, О. П. Рябченко, А. О. Селіванов, Є. Ю. Соболев, М. М. Тищенко, С. О. Шатрава та інші. Особливої уваги варті дослідження науковців, які розробляли питання формування та реалізації податкової політики, а саме: В. Т. Білоуса, Л. В. Воронової, Р. О. Гаврилюка, Д. О. Гетманцева, Л. М. Касьяненко, М. П. Кучерявенка, О. А. Лукашева, Л. А. Савченко, А. А. Нечай, А. М. Новицького, П. С. Пацурківського, М. О. Перепелиці, Т. О. Проценка, В. О. Яговкіної та ін.

Відаючи належне вченим, які досліджували питання формування та реалізації державної податкової політики, слід зауважити, що такі дослідження було проведено в попередні роки, за інших соціально-економічних та правових умов. Україна зазнала радикальних політичних, економічних і соціальних змін, зокрема під впливом воєнного конфлікту, інтеграції та глобалізації, з огляду на що питання аналізу й розроблення принципово нових підходів до публічно-сервісного напрямку податкової політики є особливо актуальним.

Монографія є одним з перших в українській правовій науці комплексних досліджень сучасної проблеми визначення сутності, особливостей, форм і методів публічно-сервісного напрямку державної податкової політики в Україні, тенденцій і перспектив побудови нової моделі останньої з урахування європейського вектору розвитку держави.

Розділ 1

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЧНО-СЕРВІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ

1.1. Генезис поняття та сутність публічно-сервісної діяльності з реалізації державної податкової політики як окремої функції держави

Запровадження публічно-сервісної діяльності з реалізації державної податкової політики є одним з кроків на шляху основних реформ, що забезпечують комплексні перетворення в різних сферах державної політики. Дієва система державного управління є одним з основних факторів конкурентоспроможності держави та передумовою європейської інтеграції. Зниження адміністративного навантаження державного регулювання, покращення якості надання адміністративних послуг, забезпечення законності та передбачуваності адміністративних дій покращує позиції держави у світових рейтингах конкурентоспроможності. Крім того, ефективна система державного управління є однією з основних передумов демократичного врядування, що ґрунтується на принципах верховенства права¹.

У Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» цілком закономірно наголошено на необхідності побудови податкової системи, яка є простою, економічно справедливою, з мінімальними затратами часу на розрахунок і сплату податків, створює необхідні умови

¹ Деякі питання реформування державного управління України : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 черв. 2016 р. № 474-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/474-2016-%D1%80>.

для сталого розвитку національної економіки, забезпечує достатнє наповнення Державного бюджету України й місцевих бюджетів². Крім того, перед Державною податковою службою України постає завдання щодо переходу від наглядово-каральної функції фіскальних органів до обслуговуючої, що допомагає в нарахуванні та проведенні сплати податків, а не має на меті наповнення бюджету за рахунок фінансових санкцій і переplat; зменшення кількості податків, їх розміру та спрощення порядку розрахунку і сплати; впровадження електронних сервісів для платників податків; зменшення податкового навантаження на заробітну плату з метою її детінізації; удосконалення законодавства України, спрямованого на посилення боротьби зі схемами ухиляння від сплати податків як юридичними, так і фізичними особами, зокрема вдосконалення адміністрування податку на додану вартість, формування системи податкового контролю залежно від ступеня ризику в діяльності платників податків, забезпечення відкритості доступу до інформації про сплату податків, удосконалення законодавства з питань трансфертного ціноутворення, упровадження контролю за видатками фізичних осіб тощо³.

Усе зазначене вище актуалізує проблематику розуміння змісту публічно-сервісної діяльності з реалізації державної податкової політики через розкриття її як окремої функції держави.

Підґрунтям наукового пошуку слугували праці вчених-адміністративістів, серед яких: В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, В. В. Галунько, О. В. Джафарова, О. Ю. Дрозд, С. В. Ківалов, Т. О. Коломоєць, А. Т. Комзюк, О. В. Кузьменко, С. М. Левчук, Н. А. Литвин, С. В. Петков, О. П. Рябченко, Є. Ю. Соболев, С. О. Шатрава, О. Г. Циганов та інші.

Вказані й інші вчені лише побічно проаналізували питання сутності та призначення публічно-сервісної діяльності з реалізації державної податкової політики. Водночас першочерговим наразі

² Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січ. 2015 р. № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/5/2015#n10>.

³ Там само.

є оновлення змісту категорії «публічно-сервісна діяльність» на засадах людиноцентризму, з урахуванням тенденцій державотворення, притаманних процесам євроінтеграції⁴.

Вітчизняний досвід і зарубіжна практика переконливо доводять вплив оподаткування на всі сфери суспільного життя, зокрема на його соціальний та економічний аспекти. Через реалізацію податкової політики держава здатна ефективно стимулювати господарську діяльність, формувати сприятливі умови для розвитку пріоритетних галузей економіки, регулювати наповнення бюджету.

Сплата податків певним чином стосується кожної людини. Необхідність сплачувати податки не залежить від конкретних обставин, тобто є абсолютним обов'язком. Так, відповідно до ст. 67 Конституції України: кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку та розмірах, встановлених законом. Усі громадяни щорічно подають до податкових інспекцій за місцем проживання декларації про свій майновий стан і доходи за минулий рік у порядку, встановленому законом⁵.

На сучасному етапі розвитку України, що з одного боку означена процесами євроінтеграції, а з іншого – станом зовнішньої військової агресії, якісне правове регулювання податкових правових відносин набуває особливої значущості. У ст. 10 Господарського кодексу України закріплено, що податкова політика має бути спрямована на забезпечення економічно обґрунтованого податкового навантаження на суб'єктів господарювання, стимулювання суспільно необхідної економічної діяльності суб'єктів, а також дотримання принципу соціальної справедливості та конституційних гарантій прав громадян під час оподаткування їхніх доходів⁶.

Виділення адміністративно-правового аспекту у регулюванні правових відносин, що виникають під час втілення податкової політики,

⁴ Джафарова О. В. Дозвільна діяльність органів публічної адміністрації в Україні: адміністративно-правові засади : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2015. С. 6.

⁵ Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254k/96-вр>.

⁶ Господарський кодекс України : Закон України від 16 січ. 2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/436-15>.